

VERTEBRANT TEIXIT ASSOCIATIU

Lola Abelló Planas

*Participar és, així mateix, dialogar, ser escoltats i consultats,
contribuir a prendre decisions.*

Celestin Freinet

Es planteja un anàlisi històric del procés de construcció del teixit associatiu dels pares i mares d'alumnes a partir de les lleis d'educació que s'han anat succeint des del 1970. Donant pas a uns canvis que han promogut noves oportunitats i reptes en la participació en el procés educatiu per part de les famílies. Entre els objectius principals que es van proposant hi ha la major implicació de les famílies en el procés educatiu, la participació en el centre i la possibilitat de potenciar l'associacionisme entre les famílies.

Si, com diu Garreta (2008) l'escolarització universal és una invenció relativament recent, la implicació de les famílies als centres encara ho és més i això comporta reticències entre els diferents actors, el que porta a que es consideri encara una qüestió pendent. Tot i així les relacions entre escola i comunitat són vistes com un factor de gran importància en l'educació dels alumnes.

Repassant el que s'ha dit sobre el tema (Epstein, Bolivar, Garreta) sembla que l'educació comença a casa i es prolonga a l'escola, amb la col·laboració de la comunitat. Una bona educació exigeix el coneixement del medi en què viuen els alumnes i la representació d'aquest en la vida escolar.

Les dificultats que s'han apuntat en anteriors estudis continuen al dia d'avui. Persisteixen els estereotips sobretot en contextos menys afavorits, tot i que hi ha una generació de mares i pares joves amb estudis superiors que es mouen a través de les AMPA i formen plataformes per incidir en el nucli del problema. Volen ser protagonistes de l'educació dels seus fills i filles, volen ser escoltats, informats i contribuir a prendre decisions. No volen ser meres empreses de

serveis, volen col·laborar amb els mestres i els equips directius per millorar l'escola i l'entorn.

De les APA a les AFA

Les sigles que es van utilitzant en cada moment pels moviments de pares i mares, descriuen els canvis socials en que es desenvolupen. Van començar amb les APA, Associació de Pares d'Alumnes; estem als anys setanta, legalització de les Associacions i amb les sigles es senten representats tant els pares com les mares, són temps de lluita per ser i existir, reivindicatius de l'escola pública catalana, de qualitat, democràtica... per tenir un espai en les escoles. Anys noranta i fi de segle, surt amb força les AMPA, en que les mares, majoritàries en les associacions sobretot en els centres de primària i secundària, reivindiquen el fet diferencial també marcat pels inicis de canvis estructurals de les famílies i cal marcar la diversitat, semblava que s'anava assolint els objectius per l'escola pública. Segle XXI, sorgeixen les AFA, Associacions de Famílies d'Alumnes, una acceptació social de les diferents estructures familiars en que la paraula família ho abarca tot i ara estem en aquest moment en que davant de les retallades els moviments de pares i mares surten al carrer i reivindiquen més que mai "*la millor escola possible pels seus infants*", Utilitzant totes les eines que tenen a l'abast, les tecnologies de la informació, mitjans de comunicació, disseny, plataformes i el convenciment de que l'educació és una prioritat per a les famílies i quan se'ls hi dona veu expliciten que volen la implicació de pares i mares en la millora de l'escola i com ho volen fer.

Com participar en temps de crisi?

Portem uns anys de crisi financera que ens ha portat a unes retallades draconianes a càrrec dels governs de l'Estat i de Catalunya i que ha afectat sobretot els serveis a les persones, de tot allò que creiem l'Estat del Benestar, educació, salut, dependències... Les famílies han estat sacsejades en temes tant sensibles com els seus infants i els seus grans i tot i que sembla rebut amb una certa resignació, moltes han començat mobilitzacions que es van estenent com una taca d'oli en tots els sectors i l'educatiu no podia ser menys.

Durant el quinze anys que vaig estar activa als moviments de pares i mares, la defensa de l'escola pública va ser un dels objectius que pensàvem que amb el temps podríem aparcar de les nostres reivindicacions, era obvi que havia de ser l'escola de tots i totes i que la societat i l'administració la faria seva com a objectiu del bé públic. Les coses no han anat així i el moment econòmic –social de crisi que estem vivim, gestionada per una dreta ultraliberal en que les prioritats socials i de les persones passen a segon terme, sorgeix el moviment de pares i mares amb més força que mai i amb unes característiques diferents:

- Uns pares i mares més preparats que mai (nivell d'estudis superiors o universitaris).
- S'organitzen en plataformes, han recollit l'esperit del moment que estan vivint.
- Utilitzen el medis telemàtics com a gestió de xarxes de famílies (es reuneixen poc i treballen més en línia).

Conclusions

Els canvis constants de la societat actual fa que ens trobem davant de múltiples estructures familiars que també han diversificat el seu rol, a més de sumar l'arribada de famílies immigrants que no responen a una sola cultura i que tenen diferents maneres d'entendre l'educació dels seus fills i filles, la relació amb els mestres i també amb el centre educatiu.

L'escola també és diversa ja que els seus professionals també ho són, amb dinàmiques internes i relacions interpersonals complexes que si volem millorar les relacions família-escola, hem de partir d'una diagnosi del centre en concret, amb tots el components de la comunitat educativa i veure quins factors estan definint la situació.

En el estudi que va portar a terme Jordi Garreta amb la col·laboració de la CEAPA i especialment de la FAPAC es va evidenciar que hi ha una certa disposició del professorat a reclamar

la participació dels pares i mares però no resulta fàcil els reptes de futur que les AMPA s'han proposat : potenciar la participació i la incorporació de les famílies immigrants. Tot i així si no es millora la informació i, particularment la comunicació, és difícil la reducció de distàncies entre les dues institucions que recelen mútuament.

Cal buscar noves dinàmiques pels nous temps que promoguin espirals positives i en aquest camí, les AMPA amb les seves experiències han avançat més que la institució escolar.

BIBLIOGRAFIA

Bolívar, A. "Familia y escuela: dos mundos llamados a trabajar en común". *Revista de Educación*. 339, 2006 pp. 119-146.

Epstein, J. *School, family, and community partnerships. Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO, Westview Press, 2001

Garreta, J. *La participación de las familias en la escuela: Las asociaciones de madres padres de alumnos en España*. CEAPA-Universitat de Lleida. 2008

Garreta, J.: *La integración sociocultural de las minorías étnicas (gitanos e inmigrantes)*. Barcelona, Antrhopos. 2003

Mayordomo, A. *Estudios sobre participación social en la enseñanza*. Castelló. Diputació de Castelló. 1999

San Fabián, M: "La participación". *Cuadernos de Pedagogía* 222, pp. 18-21, 1994

Comas Sàbat, M. Directora. *Com participen mares i pares a l'escola? Diversitat familiar i d'implicació en educació*. Informes Breus de la Fundació Jaume Bofill. 2014

Comas Sàbat, M. Directora. *Més que un gra de sorra. Les Associacions de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA) a Catalunya*. Informes Breus de la Fundació Jaume Bofill. 2013

Comas Sàbat, M. Directora. *Llibre Blanc de la participació de les famílies a l'escola*. Informes Breus de la Fundació Jaume Bofill. 2014

